

טכנולוגיית מסך מגע והגיל השלישי: מודל הזדקנות 2.0 (פוסטר)

דלית לוי

סמינר הקיבוצים המכללה לחינוך לטכנולוגיה ולאמנויות
dalit.levy@smkb.ac.il

ילנה סימונובסקי

סמינר הקיבוצים המכללה לחינוך לטכנולוגיה ולאמנויות
zoless@gmail.com

Touch Screen Technology and the Third Age: Aging 2.0 Model (Poster)

Elena Simonovsky

Kibbutzim College of Education,
Technology and the Arts

Dalit Levy

Kibbutzim College of Education,
Technology and the Arts

Abstract

The research is based on a year-long ethnographic work in the homes of nine men and women aged 65+, who are using tablets and touchscreen technology on a daily basis. The research aims at documenting and characterizing these participants' ways of living with advanced technologies, as a mean for better understanding the role of technology in the lives of the elderly. The model that has emerged embraces up-to-date-ness, cognitive enhancement, and personal empowerment, to name just a few of the affordances that might accompany the daily use of tablets by 'third age' people. This paper details our primary results and briefly presents a model for technology-enhanced aging which we chose to name "Aging 2.0".

Keywords: Aging, elderly, iPad, tablet.

תקציר

מחקר זה מבוסס על ממצאים ראשוניים של מחקר איכותני העוסק בשימוש במחשבי לוח (טאבלטים) על ידי בני ובנות הגיל השלישי. סוגיית השפעת הטכנולוגיות החדשניות על אוכלוסיית הגיל השלישי הופכת רלוונטית במיוחד עקב תהליכי הזדקנות גלובליים (Kinsella & Phillips, 2005). המחקר התמקד בתהליך ביות מחשב הלוח ובתיעוד תחושותיהם ורגשותיהם של בני ובנות הגיל השלישי עקב אימוץ טכנולוגיות מתקדמות במטרה לאפיין את השימוש בטכנולוגית מסך מגע על ידם ולהבין את מקומה של הטכנולוגיה בחייהם. מדובר באוכלוסייה עם צרכים מיוחדים בתחום הקוגניטיבי, הפיזי והנפשי, ועם הזדקנות הולכת וגדלה לכלים לקידום ולצמצום פערים חברתיים (קפלן, 2013; Wandke, Sengpiel, & Sönksen, 2012).

התופעה נבחנה בגישה איכותנית-נטורליסטית (צבר בן יהושע, 2001) בעזרת תצפיות אתנוגרפיות וראיונות פתוחים על ידי חוקרת שבסביבתה הטבעית חי ופועל בן הגיל השלישי, אחד מ-9 משתתפי המחקר. כל המשתתפים משתמשים במחשבי לוח במשך מספר חודשים (בין 6 חודשים לשנתיים). החומרים שנאספו בתצפיות ובראיונות הומרו לרשימות שדה ותמליליהן נותחו בגישה אינדוקטיבית (לוי, 2001; גבתון, 2001; דושניק, 2011). בניגוד לסטריאוטיפ הקיים על שמרנות המבוגרים, עלו מהניתוח האינדוקטיבי קטגוריות של אנשים פעילים הפתוחים לשינויים טכנולוגיים, וזאת למרות הקושי עליו העידו חלקם בשימוש במחשבים הרגילים. ניתן לתאר את תהליך הזדקנותם על פי המודלים המקובלים בספרות

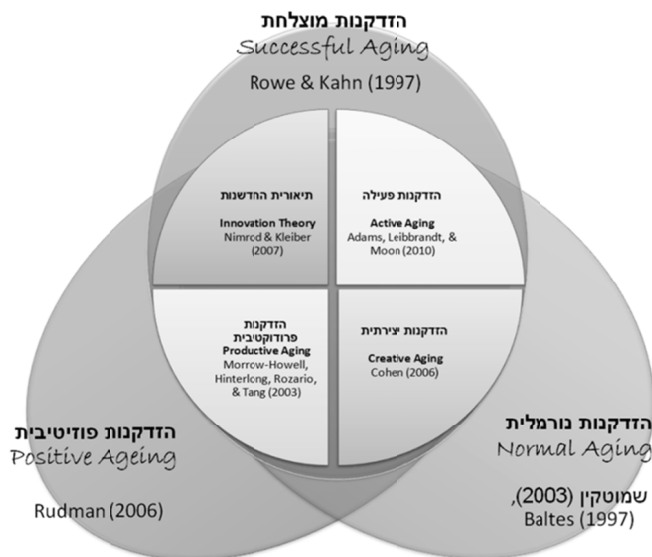
כגון **הזדקנות פעילה, הזדקנות יצרנית, הזדקנות פרודוקטיבית וחדשנית** (איור 1).

משתתפי המחקר לא רואים בעצמם אוכלוסייה מיוחדת בעקבות השימוש במחשב הלוח. שימוש זה היה עבורם אינטואיטיבי וקל, ושימש למטרות מגוונות מהן התגבשו הקטגוריות הראשיות: **העצמה, מעורבות, למידה, צמצום פערים חברתיים, קבלת החלטות, שליטה, עצמאות ואוטונומיה** (איור 2). כמו כן עלתה מהניתוח קטגוריה של **המחסומים** אשר עומדים בין האוכלוסייה המבוגרת לבין החדשנות הטכנולוגית (Wandke, et al., 2012).

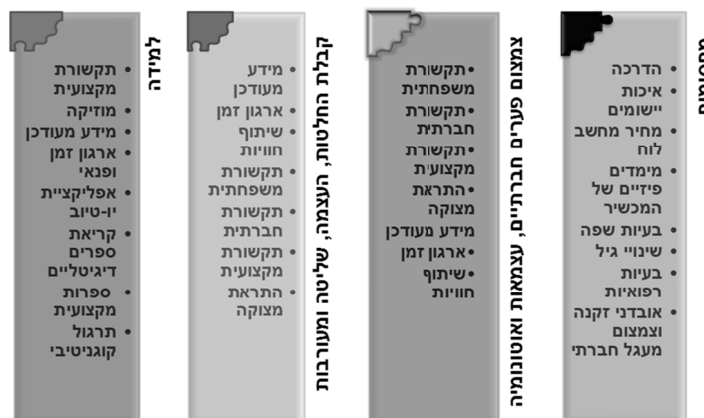
הממצאים הראשוניים מתארים תמונה מורכבת של אנשים פעילים, הפתוחים לשינויים טכנולוגיים, המשלבים בחיי היומיום את מחשב הלוח המאפשר הגדלת הכתב לצרכי קריאה, חיפוש מידע ומקדם תקשורת חברתית משפחתית ומקצועית, לצורך למידה, ארגון זמן ופנאי ב"עולם 2.0" (Karakas, 2009). מהנתונים עולות גם הקטגוריות של פיצוי לאובדנים של הזיקנה (Baltes, 1997), צמצום פערים חברתיים, אפשרות נידות רבה יותר ומעורבות חברתית, ובסופו של דבר אושר, ששברים דעות קדומות לגבי הגיל המתקדם וההזדקנות כהגבלה (קפלן, 2013). בעקבות הממדים הבולטים שעלו מניתוח הנתונים פיתחנו מודל המכונה 'הזדקנות 2.0' (איור 3), כהד לכלי web 2.0 המגוונים, בהם השתמשו משתתפי המחקר, ולביטוי המכליל world 2.0 שבו הם – ואנחנו – חיים.

המודל 'הזדקנות 2.0' המשתלב בתוך המודלים הקיימים של ההזדקנות (איור 4), עשוי לתרום לייצוג חדש ושונה של חלק זה בחברה, לעודד את כולנו לשקול מחדש את מערכת היחסים עם הורינו וסבינו, ולבני ובנות הגיל השלישי להעריך מחדש את יכולותיהם ביחס לטכנולוגיות מודרניות ורלוונטיות לחיינו המשותפים. תקוותנו הכנה היא שהמחקר והמודל המוצע יתרמו למודעות החברה, לשינוי בסטיגמות ויסייעו לבני ובנות הגיל השלישי ולמי שתומך בהם לשילוב מושכל ומוצלח של טכנולוגיות מסך מגע בחייהם.

מילות מפתח: מודל הזדקנות, מחשב לוח, iPad, טאבלט.

איור 1. מודלים להזדקנות

איור 2. ממצאים ראשוניים והקטגוריות

איור 3. מודל הזדקנות 2.0 המשקף את שילוב הטכנולוגיות המתקדמות על ידי בן/ת גיל השלישי על מנת לשפר את התפקוד היומיומי

איור 4. מודל הזדקנות 2.0 כפן נוסף בתוך מערך המודלים הקיימים בספרות (שמוטקין, 2003; Baltes, 1997; Rowe & Kahn, 1997; Morrow-Howell, et al., 2003; Rudman, 2006; (Cohen, 2006; Nimrod & Kleiber, 2007, Adams, et al., 2010

מקורות

- גבתון, ד' (2001). תיאוריה המעוגנת בשדה : משמעות תהליך ניתוח הנתונים ובניית תיאוריה במחקר האיכותי. בתוך נ' צבר-בן יהושע (עורכת), **מסורות וזרמים במחקר האיכותי**. לוד : דביר, עמ' 195-228.
- דושניק, ל' (2011). ניתוח נתונים במחקר האיכותני : הצעה לארבעה עקרונות מנחים. **שבילי מחקר : רשות המחקר הבין-מכללתית, 17**. תל אביב : הוצאת מכון מופ"ת, עמ' 137-143.
http://library.macam.ac.il/study/pdf_files/d10600.pdf
- לוי, ד' (2001). התפתחות מושגים במדעי המחשב באמצעות סיווג והכללה. חיבור על מחקר לתואר שלישי, הטכניון, חיפה.
- קפלן, א' (2013). מבוא לגן עדן. חיים באתר עכשווי של זיקנה. מתוך : י' בנימיני, וע' צבעוני (עורכים), **הסדרה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה**. תל-אביב : רסלינג.
- צבר-בן יהושע, נ' (2001). מבוא : ההיסטוריה של המחקר האיכותי, השפעות וזרמים. בתוך נ' צבר-בן יהושע (עורכת). **מסורות וזרמים במחקר האיכותי**. לוד : דביר.
- שמוטקין, ד' (2003). תיאוריות פסיכולוגיות של הזדקנות. בתוך : א' רוזין (עורך), **הזדקנות וזקנה בישראל**. ירושלים : הוצאת אשל. עמ' 345-383.
- Adams, K. B., Leibbrandt, S., & Moon, H. (2010). A critical review of the literature on social and leisure activity and wellbeing in later life. *Ageing and Society, 31*(4), 683-712.
doi:10.1017/S0144686X10001091
- Baltes, P. B. (1997). On the incomplete architecture of human ontogeny. Selection, optimization, and compensation as foundation of developmental theory. *The American psychologist, 52*(4), 366-380.
http://library.mpib-berlin.mpg.de/ft/pb/PB_On_1997.pdf
- Cohen, G. (2006). Research on Creativity and Aging: The Positive Impact of the Arts on Health and Illness. *Generations, 30*(1), 7-15. <http://www.peopleandstories.net/wp-content/uploads/2011/08/RESEARCH-ON-CREATIVITY-AND-AGING1.pdf>
- Karakas, F. (2009). Welcome to World 2.0: the new digital ecosystem. *Journal of Business Strategy, 30*(4), 23-30 <http://www.deepdyve.com/lp/emerald-publishing/welcome-to-world-2-0-the-new-digital-ecosystem-UJQyE5ZCC5>
- Kinsella, K., & Phillips, D. (2005). Global aging: The challenge of success. *Population Bulletin, 60*(1), 5-42. <http://www.prb.org/pdf05/60.1globalaging.pdf>
- Morrow-Howell, N., Hinterlong, J., Rozario, P. A., & Tang, F. (2003). Effects of volunteering on the well-being of older adults. *The Journals of Gerontology. Series B. Psychological Sciences and Social Sciences, 58*(3), 137-145.
<https://publichealth.wustl.edu/people/Documents/Effects%20of%20volunteering%20on%20the%20well-being%20of%20older%20adults.pdf>
- Nimrod, G., & Kleiber, D. (2007). Reconsidering Change and Continuity in Later Life: Toward an Innovation Theory of Successful Aging. *The International Journal of Aging and Human Development, 65*(1), 1-22. doi:10.2190/Q4G5-7176-51Q2-3754
- Rowe, J. W., & Kahn, R. L. (1997). Successful Aging. *The Gerontologist, 37*(4), 433-440. doi:10.1093/geront/37.4.433
- Rudman, D. L. (2006). Positive aging and its implications for occupational possibilities in later life. *Canadian Journal of Occupational Therapy, 73*(3), 188-192
- Wandke, H., Sengpiel, M., & Sönksen, M. (2012). Myths About Older People's Use of Information and Communication Technology. *Gerontology, 58*(6), 564-570. doi:10.1159/000339104